

Statistika nam pripoveduje dalje, koliko bogoslovcev je prišlo v bogoslovne studije (izvzemši katoliške vseučiliške bogoslovne fakultete) z izpričevalom zrelostnega izpita in koliko samó z navadnim gimnazijskim izpričevalom.

Prineslo je izmed	vseh bogoslovcev te cerkve
rimsko-katoliških bogoslovcev izpričevalo zrelosti	1.744 = 81.1 ⁰ / ₀
zjed. in arm.-kat. „ „ „	36 = 100 ⁰ / ₀
pravoslavnih „ „ „	7 = 43.7 ⁰ / ₀
evangeliških „ „ „	37 = 92.5 ⁰ / ₀

Najboljše razmérje je torej pri zjedinenih in armenskih katolikih, najslabše pri pravoslavnih. Ni nezanimivo navajati dotičnega razmérja katoliških bogoslovnic v pojedinih deželah, ker so tu res ogromne razlike. Bilo je med katoliškimi bogoslovci

isterskimi (franciškanje v Rovinju) z izpitom zrelosti	100 ⁰ / ₀	z gimn. izpričevalom	0.0 ⁰ / ₀
moravskimi . . . . . „ „ „	99.3	„ „ „	0.7
češkimi . . . . . „ „ „	99.1	„ „ „	0.9
gališkimi . . . . . „ „ „	90.8	„ „ „	9.2
gorenje-avstrijskimi . . . . . „ „ „	86.8	„ „ „	13.2
koroškimi . . . . . „ „ „	83.4	„ „ „	16.4
kranjskimi . . . . . „ „ „	78.4	„ „ „	21.6
niže-avstrijskimi . . . . . „ „ „	77 ⁰ / ₀	„ „ „	23 ⁰ / ₀
štajerskimi . . . . . „ „ „	75.3	„ „ „	24.7
solnograškimi . . . . . „ „ „	69.3	„ „ „	30.7
tirolskimi . . . . . „ „ „	68.3	„ „ „	31.7
goriškimi . . . . . „ „ „	52.6	„ „ „	47.4
dalmatinskimi . . . . . „ „ „	17.5	„ „ „	82.5

LISTEK.

Odlikovanje. Č. g. pater *Ladislav Hrovat*, od leta 1859. profesor slovenščine in klasičnih jezikov na c. kr. véliki gimnaziji v Rudolfovem, stopil je s koncem preteklega šolskega leta v stalni pokoj. Pred nekoliko tedni je Nj. Veličanstvo temu zaslužnemu veteranu slovenskih pisateljev, ki nam je v prejšnjih letih pojasnil toliko prepornih slovniških vprašanj, za njegovo odlično tridesetletno službovanje podelilo zlati zaslužni križec s krono, katerega so dué 29. vinotoka t. l. slovesno pripeli na prsi vrlému možu. Želimo od vsega srca, da bi p. Ladislav še mnogo let užival svoj dobro zasluženi pokoj. Po novem letu hočemo priobčiti v našem listu životopis tega odličnega pisatelja, ki je s svojimi spisi si po svojih učencih toliko vplival na razvoj književne slovenščine.

Razpis častnih daril. Da bi pospešila razvoj slovenske pripovedne književnosti, razpisuje »Matica Slovenska« po določenih Jurčič-Tomšičeve ustanove 300 goldinarjev častnega darila dvema povestima slovenskima, in to:

- a) 200 glđ. povesti, obsezajoči najmenj 10 tiskovnih pól, in
- b) 100 glđ. povesti, obsezajoči najmenj 5 tiskovnih pól.

Snov obema povestima bodi zajeta iz zgodovine ali sploh iz življenja naroda slovenskega. Obe povesti morata biti pisani takó, da po obliki in vsebini svoji ustrezata umetniškim zakonom pripovedne književnosti ter poleg tega ugodita literarnim namenom »Matice Slovenske«.

Pisatelj, kateremu se prisodi častno darilo iz novcev Jurčič-Tomšičeve ustanove, prejme vrhu tega za svojo povest še navadno pisateljsko nagrado, katere plačuje »Matica Slovenska« po § 15. svojega opravnega reda po 25 –40 glđ. za tiskovno pól.

Rokopisi naj se brez pisateljevega imena pošiljajo odboru »Matice Slovenske« do 1. oktobra 1891. l.

Pisateljevo ime naj se pridene rokopisu v zapečatenem listu, na katerem je zapisano dotično geslo.

Večkrat se je poudarjalo, da »Matica Slovenska« podaja svojim članom premalo leposlovnega berila. S tem razpisom hoče Matičin odbor pokazati, da ga je resna briga, po vsi svoji moči pospeševati tudi razvoj leposlovne književnosti slovenske ter članom svojim podati v roko lepo zabavno knjigo. Zatorej se pa podpisani odbor tudi nadeje, da ga bodo pisatelji slovenski podpirali v njegovem trudu ter se častno odzvali njegovemu domoljubnemu pozivu.

V Ljubljani 31. oktobra 1890.

Odbor »Matice Slovenske«.

Poziv slovenskim pisateljem! Odbor »Matice Slovenske« se obrača do vseh rodoljubnih pisateljev slovenskih z iskreno prošnjo, da bi čim preje tem bolj poslali kaj primernih doneskov za prihodnji »Letopis«.

Kakor letos se bodo sprejemali tudi v prihodnjem letu samo *izvirni znanstveni* in *znanstveno-poučni* spisi iz raznovrstnih strok človeškega znanja; vendar je želeli, da bi čestiti gospodje pisatelji svojim razpravam izbrali take predmete, ki ugajajo potrebam naroda slovenskega ter zaradi svoje splošne zanimljivosti prijajo večini Matičinih društvnikov.

Rokopisi naj se pošiljajo najpozneje do konca marcija 1891. l. predsedništvu »Matice Slovenske« v Ljubljani.

Po pravilih določena nagrada v »Letopis« vsprejetim spisom se bode izplačevala, kadar bode knjiga dotiskana.

V Ljubljani 31. oktobra 1890.

V imenu »Matice Slovenske«:

Prvomestnik: *Josip Marn.*

Odbornik: *Anton Bartel.*

Doktor Štefan Kočevar, rodoljub in pisatelj slovenski. Spisal in založil Božidar Flegerič. Natisnola »Narodna Tiskarna« v Ljubljani 1890, m 8, 63 str. — Cena broširani knjižici 40 kr. — Najplemenitejšim domoljubom, kar jih je porodila zemlja slovenska, prištevamo rajcega dr. Štefana Kočevarja (porojenega dne 14. véł. srpana 1808 l. v Središči, umršega v Celji dne 22. svečana 1883. l.), bivšega prijatelja Gaju, Stanku Vrazu, Prešérnu, Cafu in Trstenjaku. Dasi ni bil produktiven pisatelj — šele nekoliko mesecev pred smrtjo svojo je národu slovenskemu poklonil drobno knjigo »Slovenska mati«, ki je plod mnogoletnih njegovih izkušej, — vendar je s svojim moškim značajem, vedrim

duhom, plemenitim srcem neizmerno vplival dolgo dōbo petdesetih let na štajersko-slovenski národ, bil ljubljeneec in voditelj njegov. Zelo nam je ustregel g. Flegerič, da je temu vrlemu možu postavil lep spomenik s tem, da je temeljito in zanimivo opisal Kočevarjeva otročja in dijaška leta ter njegovo mnogostransko zdravniško in rodoljubno delovanje. Posebno nas je zanimalo zvedeti, da se je prapraded Kočevarjev imenoval Andraž Strgar, ki je, vojaški begunec, prišel v drugi polovici 17. stoletja iz Kočevja na Kranjskem v Središče, kjer se je oženil ter dobil imé »Kočevar« — celó v matriki. Tudi o drugih znamenitih slovensko-štajerskih rodoljubih nam objavlja g. Flegerič mnogo zanimivih podatkov. Lični knjižici zatorej želimo mnogo bralcev in kupcev.

Pisateljsko podporno društvo šteje koncem leta 1890. leta 1 častnega členu, 8 ustanovnikov, 25 pravih in 72 podpornih društvenikov, skupaj torej 106 členov. — *A.* Častni člen: Josip Juraj Strossmayr, vladika bosniški in sremski — *B.* Ustanovniki: dr. Celestin Fr., kr. gimn. prof. v Zagrebu; Gorup Jožef, veletržec na Reki; Hren Fr., veletržec v Ljubljani; Hribar Ivan, glavni zastopnik banke »Slavije« v Ljubljani; dr. Tavčar Ivan, odvetnik v Ljubljani; dr. Turner Pavel, zasebnik na Dunaji; dr. Vošnjak Jožef, deželni odbornik v Ljubljani; Vošnjak Mihael, inženir v Celji. — *C.* Pravi društveniki ljubljanski: 1. Bartl Anton, c. kr. gimn. prof.; 2. Foerster Anton, stolni dirigent; 3. Funtek Anton, učitelj c. kr. strok. šol; 4. Grasselli Peter, župan ljubljanski; 5. dr. Gregorič Vinko, zdravnik; 6. Klun Karol, kanonik; 7. Lah Evgen, mag. koncept. pristav; 8. Levec Frančišek, c. kr. prof. na realki; 9. dr. Majaron Danilo, odvetn. koncipijent; 10. Orožen Frančišek, c. kr. prof. na učiteljski; 11. Pirc Gustav, tajnik c. kr. kmet. družbi; 12. Pleteršnik Maks, c. kr. gimn. profesor; 13. dr. Poklukar Jožef, deželni glavar; 14. Rutar Simon, c. kr. gimn. prof.; 15. Šuman Jožef, c. kr. dež. šolski nadzornik; 16. Tomšič Ivan, c. kr. vadm. učitelj; 17. Zupan Tomo, c. kr. gimn. prof.; 18. Žitnik Ignacij, stolni vikar; 19. Žumer Andrej, mestni učitelj. — *D.* Pravi društveniki zunanji: 20. Jesenko Janez, c. kr. gimn. prof. v Trstu; 21. Kersnik Janko, c. kr. notar na Brdu; 22. Pintar Luka, c. kr. gimn. prof. v Novem Mestu; 23. Poznik Radivoj, c. kr. inženir v Dunajskem Novem Mestu; 24. Rahne Janko, c. kr. notar v Senožečah; 25. Svetec Luka, c. kr. notar v Litiji. — *E.* Podporni društveniki ljubljanski: 1. dr. Ambrožič Frančišek, mestni zdravnik; 2. Arce Rajko, c. kr. poštni blagajnik; 3. Bayr Alojzij, c. kr. rač. svet.; 4. Bergant Frančišek, c. kr. poštni oficijal; 5. dr. vitez Bleiweis Karol, primarij; 6. Bonač Ivan, knjigovez; 7. Březina Frančišek, železn. uradnik; 8. Detela Oton, dež. odbornik; 9. Dev Julij, oskrbnik m. klavnice; 10. Dolenc Oroslov, trgovec; 11. Drenik Frančišek, gl. zast. »Foncière«; 12. Duffé Ivan, mestni inženir; 13. dr. Ferjančič Andrej, c. kr. drž. pravd. namestnik; 14. Grbič Frančišek, ravnatelj »Glasb. Mat.«; 15. dr. Gross Frančišek, c. kr. sodn. pristav; 16. Hafner Jakob, ravnatelj priv. učilišča; 17. Hanuš Jaromir, mestni inženir; 18. Holz Vatroslav, uradnik banke »Slavije«; 19. Hribar Dragotin, upravitelj »Nar. Tisk.«; 20. Hribar Frančišek, usnjar; 21. Jenko Ivan, c. kr. poštni uradnik; 22. dr. Jenko Ljudevit, zdravnik; 23. Juvančič Ivan, trgovec; 24. Kadilnik Frančišek, knjigovodja; 25. Kalister Ivan, zasebnik; 26. dr. Kapler Jožef, c. kr. okr. zdravnik; 27. Knez Anton, trgovec; 28. Kokalj Matija, c. kr. poštni uradnik; 29. Košiček Ivan, c. kr. poštni uradnik; 30. dr. Krisper Valentin, odvetnik; 31. Krizaj Jožef, mestni komisar; 32. Kušar Jožef, trgovec; 33. Lederhas Ljudevit, c. kr. gimn. prof.; 34. Lisec Ivan, železn. uradnik; 35. Lukmann Jakob, c. kr. rač. svet.; 36. ces. svet. Murnik Ivan, dež. odbornik; 37. Ničman Marija; 38. dr. Papež Frančišek, odvetnik; 39. Petelin Martin, gimn. prof.; 40. Petričič Vaso, trgovec; 41. Pirc Karol, prof. na realki; 42. Pleško Karol, c. kr. dež. sod. svetnik; 43. Poljanec Alojzij, oskrbnik prisilne del.; 44. Premk Anton, c. kr. poštni kontrolor; 45. Pšibil Ivan, knjigovodja banke »Slavije«; 46. Prosenec

Jožef, gl. zast. »Unio catholica«; 47. Ravnihar Frančišek, dež. knjigovodja; 48. Ravnikar Ljudevit, c. kr. dež. sod. svetnik; 49. Razinger Anton, mestni učitelj; 50. Rohrmann Viktor, tvorničar; 51. Souvan Frančišek, veletržec; 52. Strohmayer Rajko, železn. uradnik; 53. Svetek Anton, c. kr. rač. revident; 54. Svetek Ivan, železn. uradnik; 55. Šešek Ivan, mag. tajnik; 56. Trstenjak Anton, kontrolor m. hran.; 57. Valentinčič Ignacij, gl. zast. »Austrie« in »Concordie«; 58. Vesel Kajetan, c. kr. rač. revident; 59. Vohinec Fr., železn. uradnik; 60. Vrabec Matija, c. kr. fin. uradnik; 61. Zagorjan Anton, notarski uradnik; 62. dr. Zupanec Jernej, c. kr. notar; 63. dr. Zupanec Frančišek, c. kr. zdravstveni koncipist; 64. Zupančič Filip, stavb. mojster. — *F. Podporni društveniki zunanji:* 65. Brce Anton, župnik v Šent-Lambertu; 66. dr. Ipavec Benjamin, zdravnik v Gradci; 67. Novak Jan., c. kr. rudn. nadsvetnik v Idriji; 68. Novak Mihael, c. kr. okr. sodnik v Kostanjevici; 69. Plantan Ivan, c. kr. notar v Rádovljici; 70. Podkrajšek Frančišek, načelnik postaji na Savi; 71. dr. Sernec Jožef, odvetnik v Celji; 72. dr. Žizek Anton, zdravnik v Vojniku.

Aškerc v nemškem prevodu. Ob svojem času smo obljubili, da priobčimo dve Aškercovi romanci, kateri je izborno na nemški jezik preložil g. *Anton Funtek* ter ji objavil v »Laibacher Zeitung« z dne 9. malega travna t. l. Evo ju!

Des Sängers Grab.

Hier also die Stätte, wo einsam er ruht,
Wo Frieden gefunden sein wallendes Blut;
Der Name, er steht auf dem Steine,
Kein Zweifel, er ist's, den ich meine!

Wohl lange, wohl lange schon ruhet er hier
Und doch ist's, als stünde er wieder vor mir
So, wie er gelebt und gewesen,
So, wie ich in Schriften gelesen . . .

Im Garten des Klosters, da stand wohl ein
Baum,
Da träumte er sinnend so mancherlei Traum,
Die Vöglein, sie kamen von ferne,
Die Blümlein, sie lauschten so gerne!

»Maria, die Jungfrau, pries allzeit mein
Mund,

Will singen andere Lieder zur Stund';
Hört, Vöglein, euch will ich vertrauen,
Euch, Blümlein auf sonnigen Auen!

»Ein wunderbar Sehnen das Herz mir durch-
zieht,
Ich darf es nicht singen, das herrlichste Lied,
Und kann es doch nimmer verdrängen,
Es würde die Brust mir zersprengen!

»Doch wenn ich gestorben, dann, Vöglein
ihr all',
Lasst über dem Grabe erklingen den Schall;

Spriesst, Blumen, empor aus dem Herzen,
Lasst klingen verhaltene Schmerzen!

»Und wenn ich geschlafen Jahrhunderte lang,
Lasst tönen, lasst duften den hehren Gesang
Hoch oben in Lüften, den blauen.
Tief unten auf blühenden Auen . . .«

Doch da er gestorben in einsamer Zell',
Nicht konnte er ruhen im Garten, so hell.
Musst' schlafen im Kirchlein alleine,
Tief unter dem marmornen Steine.

Und was er gesungen, der träumende Mann,
Wie könnte es tönen am Grabe fortan?
Nicht können die Vögel es singen,
Nicht kann es aus Blumen erklingen . . .

Und dies nun die Stätte, wo einsam er ruht,
Wo Frieden gefunden sein wallendes Blut?
Sein Name, er steht auf dem Steine,
Kein Zweifel, er ist's, den ich meine!

In üppigem Haine sein Grabmal nun steht,
Von Bäumen beschattet, mit Blumen besät,
Und mitten im Walde darinnen,
Da stehen des Klosters Ruinen.

Wohl brausten die Stürme vernichtend einher,
Auf dass sich erfülle des Sängers Begehrt,

Auf dass er im Grabe noch höre
Der Vögel berückende Chöre . . .

Es jauchzen viel Stimmen im sonnigen Licht,
Die Vöglein, sie singen des Mönches Ge-
dicht,

Und wie so die Töne erklingen,
Versteh' ich dies Sagen und Singen . . .

Es klagt von vergeblicher Hoffnung der Sang,
Er seufzt von verlorener Freiheit so bang:
Wie Hoffnung so jählings entschwindet,
Wie Freiheit sich nimmermehr findet . . .

Der Hofnarr.

»Lehne nicht so einsam träumend,
Edler Ali, weiser Ali;
Sieh, es woget laute Freude
Buntbewegt im lichten Saale.

Siehe nicht so stille träumend;
Sieh, es fliegen hin die Paare,
Fürstensöhne, Fürstentöchter
Schwingen sich in leichtem Tanze.

Weiser Ali, welterfahren,
Sage wohl, an welchem Hofe
Sahst du solche Pracht erglänzen,
Solcher Feste Glanz und Hoheit?

Feurig spielen Diamanten
In Sultanens Diademe;
Es verlangt mich zu erfahren,
Wo ein schön'res Spiel zu sehen.

Weiser Ali, gibt es Ketten,
Goldne Ketten, schwerer wiegend,
Als sie heute Jusuf Pascha
Trägt, im Staatsgewande blitzend?

Und die feenhaften Trachten!
Ja, wo gibt es derlei Seide,
Wie an meinen Odaliskens?
Wo Costüme also reizend?« . . .

Auf fährt Ali traumverloren,
Steht dem König Red' und Antwort;
Lustig klingt die Schellenkappe,
Spöttisch grinst sein Satyrsantlitz.

»Steine sah ich heller spielen,
Perlenreihen reiner sprühen,
Kleiderstoffe reicher strahlen,
Kettenbande schwerer drücken!

Nicht in fremder Herren Länder,
Nah genug kannst du erfahren,
Dass dein Narr, der weise Ali,
Wahres nur dir offenbaret.

Theurer als die Staatsgewänder
Sind die rauhen Bauernkleider,
Da durch schwere Händearbeit
Jedermann sie trägt zu eigen.

Schwerer als die goldnen Ketten,
Welche jene Gecken schmücken,
Herr, es sind die Slavenbande,
Die mein Volk zu Boden drücken!

Hell're Perlen willst du sehen?
Thränen sind's von Millionen,
Herr, sie fallen deinetwillen,
Der du schwelgst in üpp'ger Hoffahrt.

Und die schönsten Diamanten —
Ja, sie sind's, die Tropfen heilig,
Ihm von heisser Stirne rinuend,
Der da kämpft ums Brot der Seinen!«

Šolska poročila leta 1890. Bira po šolskih poročilih letošnjega leta ni posebnost obilna. Ravnateljstva srednjih šol so — izvzemši rudolfovsko — izdala poročila, ki nam podajajo večinoma strogo znanstvene nemške razprave, vodstva ljudskih naših šol so pa objavila šolska naznanila, ki navadno ne obsejajo ničesar drugega nego imenik učiteljskega zbora in učencev in suhoparni šolski letopis. Pač pa je spomina vredno »Letno poro-

čilo narodnih šol v ljutomerskem okraji o šolskem letu 1889/90 « Že lani smo rekli, da je skupno letno poročilo, kakor jih izdaja učiteljstvo ljutomerskega okraja, vzorno, ker nam podaje resnično sliko o ondotnem šolstvu, in tudi letošnje poročilo moramo pohvaliti. Knjižico pričenja zgodovinska razpravica »Vrženski vojvode«, katero je spisal g. Lovro Janžeković, župnik v Vržeji. Na to beremo poučni spis »Nekaj o pridelovanji sočivja«, spisal g. Tomaž Pušenjak, nadučitelj v Cvenu, in naposled »Odlomek iz ljutomerske šolske kronike«, katerega je sestavil gosp. nadučitelj Jožef Horvat. Imenik obseza člene c. kr. okrajnega šolskega sveta v Ljutomeru, člene krajnih šolskih svetov v Cezanjecih, v Cvenu, pri Sv. Križi, v Ljutomeru, pri Mali Nedelji in v Vržeji, dotične učiteljske zборе in vse učence na navedenih šestih šolah. Pač bi bilo želeli, da bi tudi drugi šolski okraji po Slovenskem posnemali ljutomersko učiteljstvo ter izdaval takšna skupna letna poročila, ki pospešujejo občno zanimanje za šolstvo in vzbujajo ljubezen do šole in spoštovanje do učiteljstva. Samo s tem se z ozirom na obstoječa zakonita določila ne moremo strinjati, da se po imenih navajajo tudi zaostali učenci; zadostovalo bi, ko bi se pri vsaki šoli navedlo število tistih učencev, ki morajo zaradi slabega učenja razred ponavljati.

»Letno poročilo trirazredne ljudske šole v Mengšic« nam prinaša prav dobro pisano razpravo »Nekdanji Mengšanje«, v kateri nam neimenovan pisatelj opisuje delovanje župnika Janeza Kuralta, graščaka Mihaela Stareta, usnarja Andreja Dragiča, in znamenitega trgovca in domoljuba Gregorija Blaža. Spis nam tudi sicer o šoli, cerkvi in življenji nekdanjih Mengšanov priobčuje dokaj znamenitih podatkov.

»Deveto letno poročilo meščanske šole s kmetijskim značajem v Krškem« nam podaje jako stvarno in korenito pisano razpravo »Kratek poduk o me-nicah«, katerega je priobčil meščanski učitelj g. dr. T. Romih. Spis je vzet, kakor pravi pisatelj v opazki iz obrtnega knjigovodstva za obrtne šole, katerega ima pisatelj za tisk pripravljenega. Želimo, da bi ga kmalu objavil, ker so naše obrtne šole doslej brez vsakega učnega pripomočka. V poročilu nahajamo tudi »Pregled meteoroloških opazovanj na meteorološki postaji meščanske šole v Krškem v letih 1889. in 1890.« Opazoval je ravnatelj g. J. Lapajne, pregled pa sestavil g. prof. Ferd. Seidl v Gorici. Iz tega pregleda posnemamo, da je bil v šolskem letu 1889/90 na Krškem najgorkejši dan 13. julij 1889 (32°5' C.), najmrzlejši 13. marcij 1890 (-13° C); povprečna višočina padavine je znašala 1889 leta 1183·7 mm, največ je je bilo 24. julija (70 mm); najvišje barometrovo stanje je bilo dné 20. novembra 1889. (767·1 mm), najnižje dné 9. febr. 1889. (727·4 mm). — Mimo gredé omenimo, da poročilo piše povsod »v Krškem«. To pisavo je g. ravnatelj Lapajne pred nekaj leti tudi v našem listu zagovarjal. Pozneje smo čuli, da Gorenjci povsod govore »na Krškem«.

Poročilo o javnih in privatnih ljudskih šolah deželnega stolnega mesta Ljubljane ob konci šolskega leta 1889/90 Na svetlo dal c. kr. mestni šolski svet ljubljanski. Uredil prof. Fr. Levec, c. kr. okrajni šolski nadzornik. Tiskal R. Milic v Ljubljani 1890, 8, 123 str. — Urednik pravi v pripomenku: »Dveletno uradno poslovanje v Ljubljani je podpisanega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika prepričalo, da so javni zastopi, razna oblastva in zlasti posamezniki, ki imajo kaj opraviti z ljudskim šolstvom ljubljanskim, večkrat o pravnem razmerji posameznih tukajšnjih ljudskih šol, o njih notranji uredbi, o številu razredov, učnih močij, šolskih otrok i. dr. t. stv. jako slabo poučeni. Temu se pa nikakor ni čuditi, ako pomislimo, da se še celo strokovnjak v tem takó mnogovrstnem in mnogoobraznem mestnem ljudskem šolstvu le težko zavé in spozna. — To me je napotilo, da sem dné 12. aprila t. l. v seji slavnega c. kr. mestnega šol

skega sveta nasvetoval, naj se izdá *skupno letno poročilo* o vseh javnih in privatnih ljudskih šolah deželnega stolnega mesta. Slavni c. kr. mestni šolski svet je predlog moj soglasno odobril ter mi zajedno naročil, naj uredim to poročilo. — Drage volje sem se lotil dela ter prvi mesec letošnjih velikih počitnic porabil v to, da sem sestavil pričujočo knjižico. Ž njo sem hotel na podstavi uradnih in zatorej popolnoma zanesljivih podatkov raznim oblastvom, kakor tudi šoli prijaznemu zavednemu stanovništvu ljubljanskemu podati verno sliko o mestnih ljudskih šolah, sliko, iz katere odsevajo mnoge vrline, kakor tudi mnogi nedostatki ljudskega šolstva ljubljanskega. Naj to poročilo pripomore, da se pri našem šolstvu ohrani, kar je dobrega, in odpravi, kar je slabega, sploh pa ljudsko šolstvo ljubljansko izboljša in popolni takó, da bode v vsakem oziru dostojno deželnega stolnega mesta! — Knjiga je razdeljena na tri poglavja. Prvo našteva člane c. kr. mestnega šolskega sveta, kateremu v Ljubljani pripadajo opravila krajnega in okrajnega šolskega sveta. — Drugo poglavje obseza nastopne razprave: »Erjavci in njegov pomen za narodno odgojo«, spisal Ivan Belè; »Vzgojni pomen deškega ročnega dela na ljudski šoli v mestih«, spisal Andrej Žumer; »Zgodovina in statistični pregled ljubljanskih ljudskih šol.« — Tretje poglavje priobčuje šolska poročila vseh javnih ljudskih šol ljubljanskih ter našteva tudi vse privatne ljudske šole. — Med razpravami se odlikuje posebno Beletova studija o Erjavci. Prevéva jo blagodejno navdušenje do prirodopisa, natančno poznanje Erjavčevih spisov, kakor tudi vseh metodičnih vrlin in stilistiških posebnostij njegovih; lepi jezik razodeva, da pisatelj ni brez prida proučil Erjavčevih knjig. — G. Žumer nam pojasnjuje zgodovino deškega ročnega dela, kakor tudi njegov veliki vzgojni pomen za zanemarjeno mestno mladino ter končno svetuje, naj bi se ustanovilo po vzgledu drugih večjih mest tudi v Ljubljani posebno društvo, ki bi odprlo svoje delavnice, da bi se v njih mestni dečki vadili ročnega dela. Lepa misel, kateri želimo, da bi kmalu postala dejanje! — Jako poučen je statistični pregled, katerega je zelo vestno in temeljito sestavil magistratni konceptni pristav g. Evgen Lah. Iz tega pregleda posnemamo, da ima Ljubljana 3264 šolodolžnih in 3517 v šolo hodečih otrok t. j. da jih hodi 253 več v šolo, nego bi jih moralo hoditi. 70·64% otrok govori samó slovenski, 6·77% samó nemški, 32·47% nemški in slovenski, 3·58 druge jezike. Vseh ljudskih šol je 17 in to 8 javnih, 9 privatnih; med temi je 1 jednorazrednica, 2 dvorazrednici, 2 tri-razrednici, 5 štirirazrednic, 2 petrazrednici, 1 sedemrazrednica, 4 osemrazrednic; 7 šol je slovenskih, 8 nemških, 2 sta nemško-slovenski. Vrhu tega je še 7 otroških vrtcev in to 3 slovenski, 1 nemški, 3 nemško-slovenski. Napredek mestnega šolstva se vidi najbolj iz nastopnih podatkov: Leta 1864/65. je bilo v Ljubljani 1 mestna in 6 drugih ljudskih šol s 54 učnimi močmi in 2153 otroki; letos je pa 6 mestnih in 11 drugih ljudskih šol s 122 učnimi močmi in 3517 otroki. — Podrobno poročilo vsake javne šole priobčuje najprej imenik učiteljskega zbora, potem statistični pregled učencev, podatke o knjižnici in učilih, letopis ter naposled imenik učencev po abecednem redu.

G. prof. R. Perušek je priobčil v letopisu c. kr. velike gimnazije v Rudolfovem razpravo »Zloženke v novejši slovenščini«, v kateri temeljito uči, kakó se zloženke zlagajo ter zlasti z mnogimi vzgledi, zajetimi iz književnega jezika, dokazuje, katere tvorbe v novi slovenščini ne ustrezajo jezikovnim pravilom, ampak so nastale pod vplivom tujih jezikov, zlasti nemščine. Razprava je toli znamenita, da hočemo svoje bralce v kratkem obširneje seznaniti z njo.

Narodne legende za slovensko mladino. Nabral, izdal in založil Anton Kosi, učitelj v Središči II. zvezek, v Ptujih natisnil W. Blanke 1890, m. 8, 42 str. Cena 20 kr. — Ni dolgo, kar smo I. zvezek teh narodnih legend toplo priporočili slovenskemu ob-

činstvu in že nas je g. Kosi oveselil z II. zvezkom. Tudi te legende se odlikujejo po svojem preprostem, a zanimivem pripovedovanju, zdravem humorju in modrih naukih. Zatorej želimo, da bi g. nabiratelj imel z drugim zvezkom toliko sreče, kakor je je imel s prvim. Knjižico naj si omislijo vse naše šolske knjižnice. Samó to bi prosili g. izdajatelja, da bi nekoliko bolje pazil na čistočo jezikovno, da bi v prihodnje ne brali stavkov, kakršnen je n. pr. ta: „Ne dam ti ga piti ne, ker ko bi ti sv. Peter bil, bil bi pri nebeških vratih, a ne tukaj“ (str. 41.) To je stilistiški monstrum! Pisati je: „Ne dam ti ga piti ne, zakaj ko bi bil ti sv. Peter, (ali: zakaj da si ti sv. Peter) bil bi pri nebeških vratih, a ne tukaj.“ Sploh smo opazili, da so glagoli, zlasti v zavisnih stavkih, preveč proti koncu, postavljeni, n. pr. „da jo je na mah jednako možnji zadržniti mogel;“ namesto: da jo je mogel na mah kakor možnjo zadržniti.“

J. Giontinijeva knjižnica za otroke. Ljubljanski knjigar J. Giontini je uživo-tvoril lépo misel — izdal je knjižnico za otroke. Ta knjižnica je pa kaj posebnega! V lepi, mali, knjigi podobni mapi kupiš dvanajst drobnih povestec. Vsaka záse je spet drobna knjižica, natisnjena na trd papir, ilustrovana s šestimi podobami v barvanem tisku. Vse povesti so pisane také, da so primerne 6–8letnim otrokom. Jezik povestim je lep in pravilen. Lepšega božičnega darila pridnim otrokom si ne moremo misliti.

Don Kišot iz la Manche, vitez otožnega lica. Slovenski mladini prosto priredil *Fr. Nedeljko*. V Ljubljani, 1890. Založil Matija Gerber. Tiskala »Narodna Tiskarna«. Cena 20 kr. Španski kralj Filip III. je nekoč na izprehajališči videl dijaka, ki se je smijal na vse grlo in se prevračal po travi kakor brezumen. »Temu človeku se bléde, ali pa bere dona Kišota,« pravi kralj spremljevalcu. Dijak je res čital dona Kišota, to perečo satiro, naperjeno proti različnim slabostim in zmotam viteškega življenja srednjeveškega. Tudi dandanes se radi smejemo čudnim dogodbam prenapetega viteza; sloveči roman Cervantov je preložen do malega na vse izobražene jezike evropske in se i sedaj prišteva najboljšim satiriškim proizvodom vseh književnostij. Zató nam je po volji, da ga lahko beremo tudi v slovenskem prevodu, sicer ne prav takega, kakor ga je napisal slavni pisatelj španski, vendar pa dober posnetek njegov. Ker je knjižica namenjena mladini, treba je bilo izpustiti dókaj prizorov, kateri ne sodijo mladim bralcem; takisto so se moral nadomestiti robati izrazi z milejšimi besedami. Prevod sam se bere dosti točno in gladko, vendar se nam zdé nekateri stavki pretuji nemški, kar nam priča, da je pisatelj zajemal iz podobnega nemškega dela. Često smo že opozarjali, da je treba prevajati v duhu jezika našega, da ima naš jezik prav také svoje posebnosti, kakor jih imajo drugi jeziki, in danes poudarjamo znova, da se nikakor ni smeti pretesno držati izvirnika. Don Kišot je v tem oziru dosti boljši od drugih prevodov, po nekod celó prav dober, grdih nemčizen nismo zasledili nikjer, vendar se nam vidi, da ni v vseh delih svojih vlit iz istega tvorila, nego da so se pri tisku samem še izvršile mnoge poprave. Zató toliko nedoslednostij. Sicer pa omenjamo drage volje, da se je prelagatelj dosti trudil z delom svojim ter mladini slovenski in tudi preprostemu národu našemu podal knjižico, ki bode razveseljevala marsikoga. Podoba na prvi strani je lična, tisek lep in razločen.

Nové muzikalije. Razven Foersterjeve klavirske šole daje letos »Gl. M.« svojim udom še:

— 3 Ave Maria pro una voce cum organo composuit Antonius Nedvéd. Nr. 1. F-dur (Sopran vel Tenor). Nr. 2. A-dur (Mezzo Sopran vel Tenor). Nr. 3. B-dur (Mezzo Sopran vel Tenor). — Dasi »Gl. M.« redko kedaj daje cerkvenih pesmij na svitlo, ukrenila je pravi pot, da je izdala te prekrasne samospeve. Ne vemo, katerim Nedvédovim skladbam bi dali prednost, posvetnim ali cerkvenim. Gospod skladatelj vé

v cerkvenih napevih ubrati tisti nabožni značaj, ki takó blagodejno prija srcu, a tudi najhujšega Cecilijanca spokorí Harmonizacija in melodija — vse je dovršno lepó! Pri-pomnimo naj, da so ti samospevi namenjeni pač le odličnim izurjenim pevkijam in pevcem. Oblika in tisek sta vzgledna. Vsak posamičen samospev prodaje knjigotržec Ig. v. Kleinmayr in Fed. Bamberg po 50 kr.

Narodne pesni z napevi. Nabral v tuhinjski dolini Srečko Malenšek, čvete-roglasno postavil Fran Gerbic, III. snopič. (Cena?) Natisnili J. Blasnikovi nasledniki. — Kako hvaležno delo ponuja se učiteljem na deželi: nabirati národno blagó. Koliko na-rodnih pesmij je že izmrlo in čim delj odlašamo z delom, temveč teh svetinj se bode pozabilo. V tem zmislu je res »čas zlató«. Gospodje učitelji, posnemajte Žirovnika in Malenška! Ni treba biti že skladatelj, a vsak ljudski učitelj je zmožen v toliki meri glasbe, da zapiše narodni napev z besedami vred vsaj jednoglasno. Malenškova zbirka obseza 17 mičnih napevov, harmonizacija pa je iz peresa strokovnjaka g. Frana Gerbica. Škoda, da se gledé zunanje oblike te zbirke ne moremo tako povoljno izraziti, nego o drugih po »Gl. M.« izdanih muzikalijah. Posebno kazí to delce premajhen, droben tisek. Želimo torej, da »Gl. M.« vse muzikalije daje v prihodnje v prikupljivi obliki — pa menj in to lepo. —r.

Pouke moralne i gradjanske. Osnovi prava i državnog gazdinstva po francozkom od Pjera Laloa prema srbskim zemaljskim zakonima za srbsku omladinu udesio *Dj. Kozarac*. Beograd 1888. — To je naslov knjigi, ki nam je slučajno došla v roke, pa je vrlo zanimiva za vsakoga, ki se bavi z vzgojo mladine. Dasi nam donša vsak dan že novostij pedagogiškega tujega pa tudi domačega slovstva, vendar nam je knjiga te vsebine popolnoma nova, za vsako šolo potrebna. Slovencem vsekako še nedostaje knjige, pa da bi jo tudi imeli, nedostaje nam kdaj in kje da bi učili mladino načel, po katerih se ji bode ravnati v mnogovrstnih slučajih življenja. »Šta treba deca da uče?« — »Ono, što treba da rade, kad odrastue« — to neovržno pedagogiško gaslo stoji knjigi na čelu, pa mu vsa knjiga tudi res odgovarja. Vsebino je razvrstil pisatelj na 415 »pravil«, pravila pa razredil na 13 večjih „razdelov“ s temi-le naslovi: 1. Porodica, škola i doba zanatska učenjaštva; 2. Dobre naravi; 3. društvo; 4. zanimanje; 5. radnici i gospodari radnje; 6. ratar; 7. trgovac; 8. državni činovnik 9. domačin; 10. gradjanska prava; 11. država; 12. administracija ili uprava zemaljska po strukama; 13. Prava i dužnost srpskog gradjana. Dasi „pravila“ že sama po sebi nikakor niso suhoparna, vendar ja oživlja zlasti še 27 „prič“ (poučnih pripovedek), ki pod črto spremljajo posamezne „razdele“ ter jih s pri-mernimi zanimivimi vzgledi pojasnjujejo, tako n. pr. „Porodica Nikoličeva“, „Lenivac je sluga neznalica“. Najlepše je uspela pisatelju priča „Učenici gospodina Milodraga La-zića“, katera slavi važnost dobre národne šole in vzvišeni poklic národnega učitelja ter se končuje z besedami: „Најбоља је она школа, која даје државни, а отауџини најбоље војнике.“ Domoljubja špartanskega spominja nas sicer priča poslednja „Borba pred Pirotom“, ali vendar bi bil pisatelj bolje pogodil, da je podal kakov drug vzgled iz bogate zgodovine srbskega junaštva; saj je v obče znano, da so bili Srbi onda žrtva tujega kovarstva, in da je bil tudi boj sam zánje menj časten. Knjiga je sicer po francoskem izvirniku prikrojena za Srbe, pa je pisana popolnoma v domačem duhu in pravem narodnem jeziku; zlog je pravi srbski zlog, poln jedrnatih pregovorov. Kako tujko bi bil pisatelj pa še lahko z domačim izrazom zašmenil; za nemški „Orden“ rabi južnim Slovanom že zdavna „red“, tudi „cvancika“ za „Zwanziger“ ne bi se smela čitati v slovenski knjigi, zakaj bi je bilo treba v srbski! — Knjiga je po tem takem dobro

došla srbski mladini in njim, ki se bavijo z nje odgojo, a vredna je, da se zanjo pobri-
nejo tudi naši šolniki. Skrb nas pa bodi, da si priredimo kmalu jednako delo.

Dr. J. P.

Dva kratka rokopisa iz 17. stoletja. G. prof. dr. Fr. Kos nam je poslal iz Gorice dva kratka rokopisa. Našel je oba med uradnimi spisi, ki so bili nekdanj v Škofji Loki, a so zdaj v Gorici. Prvi rokopis je bil pisan l. 1694, drugi pa l. 1690. Prvi rokopis je prisega, s katero potrjuje Primož Papler, da se je Janez Balant v njegovem delu dve bukove šibi »dolle pofsekate postopue«; drugi rokopis je pismo, katero je dné 6. sušca l. 1690 pisal Jakob Šubic Ivanu Matiji Bogataju v Log. Ta kraj je najbrž tisti Log, ki leži med Škofjo Loko in Poljanami.

I.

*Jest Primus Pappler persheshem te Suetti | Troyze Bogu Ozhetto, Sinouo, ienoi
Suetimo Duhono, | de je ie Hannshe Wällandt V tem 1694. lette | Vu moiem Vudelle
tega Lefsa Bresaushem Worstho | iemenuan, due Wukoue Schibe uetz all mene | dollé
pofsekate postopu, koker meni Bog etc.*

II.

*Jest spud podpisan lepu profsem gospud striza de bo | deie pifali u leblana gospudu
dohtorio Otonnaorio | Jeno mo frauon poslíte niasa dosba Jeno Copia | od pidohta Jeno
niaj dohtor spraué on pefelik | de niam nia boie mogle apelazionia doli hudo | stert Jeno
de bode ma nia mesti apelazio | nie ana metleh prauda u leblani zes to | doli tekhla
Jeno profsem gospud striza de bo | deie moiemo hlapzu denarieu i guldnar dali | Jeno
ga prezej posleie nia prej | ze gos. ideie samj u leblana ze zeie to | sturtj de be hlapaz
dolf nia seu.*

6 Marti 690
Jacob Schubiz
Catarina Mreulin
Vrscha Marzininn

Na zadnji strani tega pisma pa stoji:

ta zeglezekh ima doupiti gospud Johan Mathisu bogateio u logo.

K spisu: „Reformacija v Slovencih“. Kar se v tem spisu večkrat omenja o deželnem zboru v Brucku l. 1578., vršilo se je v istem zboru že leta 1572., zač. pros. do dné 13. sušca. (Gl. Dr. Fr. M. Mayer: Der Brucker Landtag des Jahres 1572 — „Archiv für österreichische Geschichte“ 73. Bd.). Ona stvar se je zvečine le ponavljala šest let pozneje.

A. F.

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30., četrto leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld. 60 kr. na leto.

Posamezni zvezki se dobivajo po 40 kr.

Lastniki in založniki: Fr. Levec i. dr. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Fr. Levec.
Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, v Medijatovi hiši na Dunajski cesti, 15.

Tiska »Narodna tiskarna« v Ljubljani.